

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 106 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lån til håndværk og mindre industri.

(Lovforslaget (nr. 69) findes i tillæg A. sp. 1299, fremsættelsen i tidenden sp. 1690).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. J. Mortensen: Forslaget, som her er forelagt, er en direkte følge af betænkningen om håndværket og den mindre industri. Jeg kan på socialdemokratiets vegne anbefale forslaget til velvillig behandling, idet jeg tror, det er rigtigt, når kommissionen siger, at det er nødvendigt med lån til rationaliseringen. Jeg ønsker imidlertid forslaget drøftet indgående i udvalg, idet formålet med disse lån må være at skabe bedre muligheder for håndværket og den mindre industri, for at disse kan klare sig under den strukturændring, der sker på dette område. Det fremgår således af kommissionens betænkning, at en undersøgelse af byggevirksomheder med fra 1 til 19 ansatte viser, at 4 pct. af disse virksomheder er nedlagt i perioden fra 1958 til 1965, og 15 pct. har mindre beskæftigelse. Ligeledes fremgår det af betænkningen, side 93, sp. 2, at fra 1948 til 1965 er ca. 20.700 virksomheder af denne kategori blevet nedlagt.

Vi er i Danmark kendt for at have en yderst dygtig håndværkerstand med god og solid håndværksmæssig uddannelse, hvilken vi må være villige til at gøre noget for at bevare, men vi må alligevel sikre, at lånemulighederne gennem dette forslag ikke kommer til at virke som et redningsbælte, der holder kunstigt liv i en stand, som ikke

længere har mulighed for at bestå, på grund af at den er groet fast i gamle normer. Dette er tilsyneladende i et vist omfang tilfældet med landbruget, og man havner så i en situation, hvor vedvarende støtte er nødvendig.

Formålet må være, at man giver mulighed for rationalisering og modernisering, som kan bevirke bedre indtjening gennem forenkledte arbejdsmetoder, hvilket igen kan bevirke en billiggørelse af bl. a. byggeriet, hvilket i høj grad kan være tiltrængt. Dette fremgår også af betænkningen, hvori man fastslår, at de manglende indtjeningsmuligheder bare er væltet over på priserne. Man må også erindre, at den overgang til nye former for byggeri, som byggevirksomhederne må indstille sig på, kræver store investeringer.

En anden ting er, at man i betænkningen oplyser, at en undersøgelse blandt ca. 1.400 virksomheder foretaget af Håndværksrådet viser, at de udestående fordringer fra 1963 til 1966 er steget fra 342.000 kr. til 448.000 kr. Den låneordning, man nu tilbyder, skulle ikke gerne anvendes til kreditfinansiering i virksomheder, som er kommet i klemme ved regeringens lånepolitik over for byggeriet.

Da jeg indtrådte i folketinget for ca. 1 år siden, fik jeg den forklaring, at syltetøjskrukken, som er malet på væggen under tavlen med udvalgsmøder, var en hentydning til den langsommelige gang i udvalgsarbejdet. Jeg har nu i den seneste tid fået forklaret om behandlingstiden, at de låneansøgninger, som er blevet behandlet efter den i dag gældende lov, også går gennem syltetøjskrukken. Jeg håber, at ændringen efter det nu fremsatte forslag vil bevirke en væsentligt hurtigere behandling af sagerne. Jeg ønsker dog gerne under udvalgsarbejdet en drøftelse af, hvorledes man sikrer sig, at det er de rette ansøgere, som får bevilget lånene, når sagerne udelukkende skal afgøres i direktoratet for egnsudvikling uden forudgående udtalelse af de lokale håndværkerorganisationer. Jeg tænker her på, at direktoratet måske kunne være indstillet på at forlodsbehandle de sager, der kommer fra områder, der falder ind under loven om egnsudvikling.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg forslaget til velvillig og hurtig behandling.

Henry Møller: Af håndværkskommissionens betænkning fremgår det tydeligt, at det mindre håndværk og den mindre industri i vort samfund fortsat vil have en meget væsentlig betydning. Ud fra det synspunkt, at dette vil vise sig at være rigtigt, er det med glæde, at vi har set dette lovforslag blive fremsat. Det indeholder i det væsentlige to ændringer, hvoraf den ene er, at man forhøjer lånebeløbene, og den anden, at man går ind for en forenkling af administrationen på disse områder. Jeg vil gerne her ligesom den tidligere ordfører spørge, om man ikke herigennem vil tilstræbe en væsentligt hurtigere behandling af disse låneansøgninger, end vi hidtil har kendt. Det er jo således, at denne mindre industri og dette mindre håndværk i tiden fremover efter min mening vil få en væsentligt større betydning; det er også herigennem, at dansk håndværk og dansk industri har hentet sin fornyelse, og der er således grund til at støtte denne udvikling.

Når jeg bruger ordet støtte, er det ikke, fordi jeg mener, at vi igennem denne lovgivning skal støtte industrien eller håndværket for håndværkets egen skyld, men vi skal simpelt hen skabe sikkerhed for, at vi fortsat i samfundet kan nyde gavn af den selvstændige håndværker, som vil være medvirkende til, at den større industri og det større håndværk kan holde hjulene i gang.

Ud fra dette synspunkt er det med glæde, at jeg anbefaler dette lovforslag og vil håbe på en hurtig og en effektiv udvalgsbehandling, således at det mindre håndværk får mulighed for at rationalisere og modernisere og derved blive i stand til at løse den opgave, som samfundet i så høj grad har brug for at få løst.

Jens Frandsen: Da mit partis ordfører, hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), ikke har kunnet nå frem til mødet, skal jeg på venstres vegne anbefale forslaget og sige, at vi med glæde går ind både for denne udvidelse og for den ændring i administrationen, der

er foreslået. Vi lægger umådelig stor vægt på, at disse mindre industri- og håndværksvirksomheder kan komme igennem denne vanskelige periode med omstilling og rationalisering. Vi har også bemærket os ministerens forelæggelsestale, og jeg skal kun sige, at de principper, der er opregnet heri, støtter vi, og vi vil gerne medvirke til en velvillig behandling i udvalget.

Erik Hansen (Ålborg amt): Der ligger et kommissionsarbejde bag dette lovforslag, og de ændringer, der nu foreslås i loven, er ændringer, som også er foreslået af kommissionen. Jeg tror, det er rigtigt at udvide mulighederne for lån til håndværk og mindre industri som foreslået, og jeg tror også, det er rigtigt at smidiggøre administrationen. Noget kunne jo tyde på, at administrationen hidtil har været for bekostelig i forhold til de lånebeløb, det drejede sig om.

Jeg synes, at det om denne lovgivning bør siges, at når den administreres igennem egnsudviklingsdirektoratet i Silkeborg, så ligger der egentlig noget symbolsk i det, fordi de virksomheder, som støttes over denne lovgivning, ofte er virksomheder, som begynder som håndværksvirksomheder og mindre industrivirksomheder, begynder i det små og gror sig store, gør erfaringer, mens de er små, som de kan have gavn af, når de bliver større. Det ligger jo i selve egnsudviklingsloven, at man har ønsket denne udvikling, først at gøre nogle erfaringer og så gro sig store og kraftige.

Når dette er sagt, vil jeg gerne føje til, at det ligger jo sådan, at i løbet af en ikke særlig lang årrække er antallet af virksomheder inden for håndværk og den mindre industri faldet fra 94.000 til 73.000. Nu ligger det vel i selve tiden, at der sker denne udvikling, at virksomhederne bliver færre i antal og større. Jeg skal ikke i og for sig beklage det, men jeg vil gerne pege på, at en af de ting, som man ofte savner i vort erhvervsliv i dag, er de virksomheder af servicekarakter, som kan gå ud og klare alle de små ting. Hvor mange har egentlig ikke været

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

stillet over for det problem at skulle have repareret en tagrende uden at kunne få en virksomhed til at klare dette enkle problem? Også det skal vi være opmærksom på i det samfund, som bliver anderledes.

Jeg vil også gerne føje en anden ting til. Det er rigtigt at give disse lån til rationalisering, til udvidelse osv., men det er, ligesom der i lovgivningen savnes en lignende mulighed for unge mennesker, som ønsker at etablere sig som selvstændige håndværkere. Selv om de har initiativet og ideerne, så er der en næsten uoverstigelig hindring at komme over: at opnå støtte, at opnå kapitaltilførsler. Jeg tror, at man under udvalgsarbejdet skulle se på, om ikke vi kunne skaffe de unge, som står over for at skulle etablere sig, bedre muligheder end dem, der ligger i dette lovforslag.

Så må jeg slutte med at sige, at denne lovgivning er en rigtig lovgivning. Det er et glimrende lovforslag, og jeg vil gerne på mit partis vegne medgive det de bedste anbefalinger.

Ove Munch: Vores tid er på mange måder præget af stordriftstendenser; det er de store virksomheders forhold, det er sammenlægninger af store virksomheder, der dominerer avisernes erhvervsider, sådan at man måske i en vis forstand kan sige, at håndværkere og den mindre industri er blevet de stille eksistenser — det er jo blevet moderne at tale om sådanne. Men det er alligevel nok rigtigt, at stordrift ikke alle vegne er fremtidens løsen, men at mindre virksomheder repræsenterer en decentralisering, en spredning af ansvar og initiativ, som på mange erhvervsfelter er den mest hensigtsmæssige organisationsform, og vi mener derfor, at det er rigtigt, at der træffes foranstaltninger, der tager sigte på at hjælpe disse mindre virksomheder til moderniseringer og til udvidelsesinvesteringer, hvor der er teknisk og afsætningsmæssig basis for det.

Det er et ganske betragteligt antal virksomheder, der vil kunne komme ind under forslaget bestemmelser. Antallet af virksomheder med mindre end 5 beskæftigede er i 1965 opgjort til 73.000. Nu er investeringerne pr. beskæftiget måske mindre i disse virksomheder, end de er i de store virksomheder, men man skal ikke ansætte

investeringerne pr. beskæftiget til så forfærdelig mange tusinde kroner for at se, at det er med rette, at ministeren i sin forelæggelsestale understreger forslaget's beskedne karakter. En beløbsramme på 15-20 mill. kr. synes ikke af så forfærdelig meget; men det hænger nok sammen med, at statslig støtte til erhvervene i overensstemmelse med, tror jeg, ministerens grundopfattelse er en nødforanstaltning, den hjælp, man yder, når andre finansieringsveje er lukkede. Det er for mig at se en konservativ og gammeldags grundholdning, som man bør se at arbejde sig ud af. Jeg er tilhænger af, at man gør staten direkte initiativtagende med hensyn til erhvervsinvesteringer, og at staten bliver medansvarlig for produktionen med ansvarlig kapital, f. eks. gennem blandede selskaber, og det er noget, der går langt ud over dette forslags rammer.

Nu behøver støtte til erhvervene ikke alene at være finansieringsstøtte. I betænkningen om håndværket og den mindre industri siges der side 217:

„Medens de mindre håndværks- og industrivirksomheder som nævnt efter kommissionens opfattelse i stor udstrækning har været opmærksom på de forhåndenværende tekniske muligheder, har de næppe viet mulighederne for en mere effektiv løsning af de administrative, regnskabsmæssige og afsætningsøkonomiske problemer samme interesse. Kommissionen anbefaler derfor den enkelte virksomhedsindehaver at tage disse problemer op til nøje overvejelse. Der er for kommissionen ingen tvivl om, at alle virksomheder vil vinde i effektivitet og rentabilitet ved en tilfredsstillende løsning af de administrative, regnskabsmæssige og afsætningsøkonomiske opgaver.“

Det er min opfattelse, at ikke alene den enkelte virksomhedsindehaver, men at man også fra politisk hold, og det vil sige også fra ministerens side, bør tage disse problemer op, så man finder ud af, hvordan man på denne front, den administrative, den afsætningsøkonomiske, kan hjælpe virksomhederne.

Efter bemærkningerne til lovforslaget kan der ikke ydes lån til driftsfinansiering. Det vil vel mange gange være sådan, at netop de virksomheder, der har vanskeligheder — altså forstået som unødige vanskel-

[Ove Munch.]

ligheder — på den administrative og den afsætningsøkonomiske front, er de virksomheder, der har behov for støtte til modernisering og sanering, og de bliver altså forhindret i det. Jeg ved, at man fra de teknologiske institutters side yder nogen assistance på den administrative front; jeg har ikke noget større kendskab til omfanget af det, men jeg vil tro, at det er meget beskedent. Måske man skulle overveje en udbygning af den støtte, der gives fra de teknologiske institutters side på denne front, måske med en eller anden form for udbygget konsulent-tjeneste.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg vil gerne takke ordførerne for den meget velvillige behandling af dette lovforslag. Der var jo i alt fald i denne sag ikke nogen næse til mig på nogen måde. Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre. Jeg forstår, at sagen vil blive behandlet i et udvalg, og jeg glæder mig over, at man er villig til en hurtig udvalgsbehandling.

Jeg er enig i mange af de bemærkninger, hr. K. J. Mortensen gjorde, og jeg kan forsikre både ham og hr. Henry Møller om, at der i højeste grad med den nye § 3 vedrørende administrationen tilsigtes en meget, meget hurtigere behandling af disse sager, end det hidtil har været muligt at gennemføre.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) og hr. Ove Munch var begge inde på spørgsmålet om kapital; for hr. Erik Hansen (Ålborg amt)s vedkommende startkapital og for hr. Ove Munchs vedkommende driftskapital. Jeg gør opmærksom på, at overalt, hvor staten træder til, er det som regel således, at man må forlange, at der er en vis egenkapital til stede. En låneordning, hvorefter staten begyndte at yde støtte på basis af en god idé, er vanskelig at gennemføre inden for dette område. Der kommer i næste uge et forslag vedrørende produktudvikling, som muligvis kan løse problemer i den henseende. Og jeg skal yderligere gøre opmærksom på, at når man har disse ordninger — bl. a. efter dette lovforslag — hvorefter der kan ydes lån til udbygning og modernisering, så linder det jo på den øvrige kapitalis frigørelse til driftsformål.

Jeg vil endelig også henlede hr. Ove

Munchs opmærksomhed på det, jeg udtrykkelig har fremhævet i min forelæggelsestale, nemlig at jeg ikke alene betragter dette som en støttelovgivning i form af den rentefavør, der gives; men samtidig med at mange virksomheder gennem de mange andragender og bevillinger udnytter rentefavøren, bringes, som jeg har sagt i forelæggelsestalen, virksomhederne i forbindelse med de teknologiske institutter, og der opstår heraf en meget stærk nyttevirkning både for de teknologiske institutters erfaringsområde og i høj grad for deres yderligere hjælp og støtte inden for deres naturlige arbejdsområde. Det er en kontakthænde, der dannes dér, som man må lægge den største vægt på. Jeg takker som sagt for den velvillige modtagelse og ser hen til udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om teatervirksomhed.

(Lovforslaget (nr. 71) findes i tillæg A. sp. 1313, fremsættelsen i tidenden sp. 1696).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Niels Matthiasen: Da Danmark fik sin første teaterlov i 1963, blev den modtaget med store forventninger. Men man vidste i 1963, at som den første lov af sin art ville den være behæftet med mangler og måtte på et eller andet tidspunkt revideres. For et år siden fik vi så betænkning nr. 517, som kulturministeren forelagde med sin vanlige debatentusiasme. Men desværre må man jo nok erkende, at megen debat er der ikke blevet i forbindelse med betænkningen, og havde man forventninger om, at i hvert